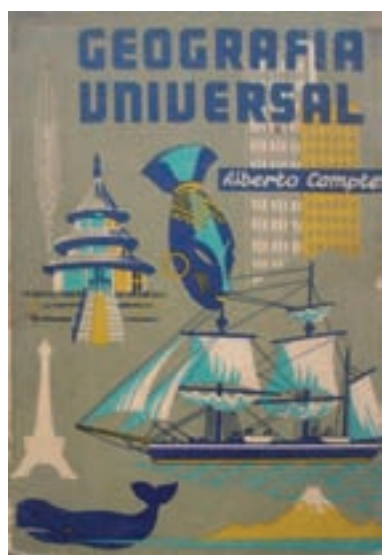

ALBERT COMPTE, GEÒGRAF EMPORDANÈS

HISTORIADOR, GEÒGRAF, INVESTIGADOR I PROFESSOR,
HA VISCUT GAIREBÉ UN SEGLE FASCINAT PER L'EMPORDÀ

Albert Compte i Freixanet estudià filosofia i lletres a la Universitat de Barcelona, en l'especialitat d'història. Ha estat catedràtic d'institut, i ha dedicat més de quaranta anys de la seva vida a la docència. Tot i que la seva faceta més coneguda és la de professor i historiador, també ha destinat part de la seva vida i obra a la geografia. La passió i l'estima per la seva terra, l'Alt Empordà, ha quedat ben palesa en les nombroses obres publicades al llarg de la seva vida. Aquest article no vol ser només una breu exposició de la vida i obra d'Albert Compte i la seva tasca com a geògraf, sinó que també vol donar a conèixer una persona que malgrat la seva recerca en temes de la comarca, sovint ha passat desapercebut per molts de nosaltres.

SANDRA FREIXAS > TEXT

TORNER > FOTOGRAFIA

Vaig tenir l'ocasió de conèixer Albert Compte mitjançant un treball de l'assignatura de teoria i mètodes de la geografia, assignatura obligatòria dins la llicenciatura de geografia de la UdG, impartida per Joan Nogué, catedràtic de geografia humana.

Posteriorment han estat moltes les entrevistes personals que hi he mantingut per poder elaborar el meu treball de recerca, i he de confessar que compartir aquests moments amb ell ha estat una experiència molt enriquidora: és una persona molt humana, amb una experiència aclaparadora en la recerca i la docència, una persona molt propera i amigable.

Albert Compte va néixer a Castelló d'Empúries el 15 de novembre de 1919. Fill d'agricultors, va cursar els seus estudis primaris a l'escola dels *hermanos* del mateix municipi.

La mort del seu pare va fer que ell i el seu germà Santiago, que aleshores eren ben jovenets, anessin a cursar l'ensenyament secundari a l'escola de Santa Maria del Collell, on van romandre fins a l'esclat de la guerra. Compte va poder acabar els seus estudis de batxillerat a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres. El seu pas per l'institut ja va estar marcat per una especial predilecció per les lletres, sobretot per la història.

Primers passos per ser professor

Va arribar a la Universitat de Barcelona l'any 1939 com a estudiant de filosofia i lletres. Durant els estudis de llicenciatura en història a la universitat, Compte va topar amb el desert intel·lectual de la postguerra. La geografia no tenia reconeixement oficial, i era habitual que molts alumnes cerquessin la formació en matèries d'aquest àmbit fora de la universitat. Recordem que en aquell temps la geografia es trobava dins els estudis d'història i només s'hi dedicaven tres assignatures: geografia general, geografia regional i geografia d'Espanya.

Ja des del començament de la carrera, Compte tenia clar el seu objectiu:

Els seus manuals van ser àmpliament difosos per tot Espanya i utilitzats per molts alumnes de les dècades dels seixanta i setanta

arribar a ser catedràtic d'història i geografia d'ensenyament secundari, però no era gens fàcil, d'una banda perquè hi havia molt poques places i la majoria ja havien estat ocupades durant els primers anys de postguerra, i de l'altra perquè calia superar unes proves o oposicions a càtedres que comprenien tota la història i tota la geografia, i això comportava moltes hores diàries de dedicació i estudi, ja que durant els anys a la universitat no havia assolit els coneixements necessaris en el camp de la geografia. En paraules de Compte: «Si pel que fa a la història podia considerar-me en possessió d'un mínim llegat intel·lectual, d'uns fonaments sobre els quals poder bastir la futura vida professional, en geografia havia de partir del no-res. Tenint en compte que aquesta ocupava en els plans d'estudis de secundària la meitat de la programació, havia d'admetre que la meua preparació professional es trobava no gaire més enllà de la meitat del camí, i que em caldria un considerable esforç per acabar de recórrer-lo del tot». Però Albert Compte volia ser professor i finalment ho va aconseguir. Al maig de 1947 va ser nomenat professor adjunt de l'Institut de Lleida. Els seus contactes amb la geografia havien estat fins llavors més aviat escassos, i va ser allà on va escriure el seu primer article de contingut geogràfic: «Aspectos geográficos de la huerta de Lérida» (1950). A l'abril de 1950, després de guanyar les oposicions, guanyà la càtedra d'institut de geografia i història a Cartagena. En aquest mateix municipi va començar la seva tasca com a autor de llibres de text de geografia i història per a batxillerat. Els seus manuals van ser àmpliament difosos per tot Espanya i utilitzats per molts alumnes de les dècades dels seixanta i setanta. Alguns exemples d'aquests manuals són: *Geografía de España* (1958), *Historia general* (1960), *Geografía de España: primer curso del bachillerato laboral* (1965) o *Geografía humana y económica: segundo curso de bachillerato* (1976). Pocs anys després, decidí continuar treballant i aprofundint en els coneixements

de la geografia i va embarcar-se en l'elaboració d'una tesi doctoral. Encara no sap exactament per què va decidir fer recerca en geografia però apunta: «Els alumnes procedents de lletres en sabem tan poca cosa que gairebé era un deure moral fer un esforç per millorar el nostre bagatge, especialment en geografia física, una matèria aliena a la nostra preparació més humanística».

Influència francesa a la seva obra

Durant aquells anys, la geografia francesa havia penetrat fortament a la península, gràcies a la traducció cada vegada més àmplia de moltes obres d'aquell

país, però també a causa dels vincles que s'havien establert entre molts autors, per exemple amb les estades de Pau Vila a Grenoble, o les estades de geògrafs francesos a Barcelona, especialment al voltant de l'Institut Francès, amb Pierre Deffontaines de director. Això va permetre una divulgació bastant ràpida dels corrents francesos entre molts autors espanyols i catalans. I Compte, doncs, es va dedicar a elaborar una tesi en un camp llavors de moda entre molts autors catalans: la geografia regional. La regió havia esdevingut l'objecte essencial d'estudi de molts geògrafs amb la voluntat de descriure i explicar parts del territori a

Quan ensenyava treballava molt amb la pissarra. Un professor, sobretot de geografia, ha de saber més o menys dibuixar

partir de la interrelació entre els aspectes físics i culturals.

El 1963 Albert Compte es doctorà amb l'obra *El Alto Ampurdán*, dirigida per José Manuel Casas Torres, que fou llegida a la Universitat Complutense de Madrid i publicada a la revista *Pirineos* (Saragossa). Primerament la seva intenció era fer una tesi sobre la geografia agrària de l'Empordà però, aconsellat i guiat per Casas Torres, va ampliar el marc d'estudi i la va convertir en una monografia regional sobre l'Alt Empordà, ja que en aquells moments no hi havia gairebé cap escrit centrat en aquesta comarca, contràriament al Baix Empordà, que disposava de l'obra de Joan Carandell (1893-1937) publicada per Lluís Solé i Sabarís l'any 1942. La tesi de Compte no és una obra purament geogràfica, sinó que també és un estudi de la transformació de la comarca a través del temps, cosa que demostra que l'autor és un gran coneixedor de la seva terra. És evident que per a Albert Compte, i per a molts altres autors d'aquella època, el desig d'elaborar una tesi doctoral d'aquestes característiques va comportar un gran esforç, perquè representava un gran repte estudiar un seguit de matèries relacionades amb les ciències, que tan lluny quedaven de les assignatures de lletres. No només era important assolir uns coneixements científics més teòrics, sinó que també era primordial, si

es volia fer una bona recerca, assimilar els nous principis i les noves metodologies que s'utilitzaven en el camp de les ciències, especialment en la geografia física. Per a Albert Compte l'elaboració de la tesi fou encara més difícil pel fet d'estar lluny de la seva terra, ja que només podia fer treball de camp en períodes de vacances escolars.

A l'Empordà, terra anhelada

Un dels desitjos de Compte, d'ençà de la seva època d'estudiant a Barcelona, i després d'uns quants anys exercint com a professor adjunt a la mateixa universitat, era tornar a casa, a l'Empordà. Finalment, l'any 1956 va aconseguir el trasllat a l'Institut Ramon Muntaner, de Figueres, on va treballar durant trenta anys, fins a la seva jubilació l'any 1986. La geografia ha estat per a Compte una magnífica eina pedagògica. Les assignatures d'aquesta matèria fan possible posar en contacte l'alumne amb el seu entorn, amb la realitat quotidiana. Aquesta visió de la geografia ja es donava a Catalunya a principi del segle xx, en què es començava a fer una pedagogia que defugia el memorisme clàssic i l'aprenentatge només mitjançant els manuals. Els professors començaven a donar importància també a l'excursió escolar. Compte també va utilitzar aquest model. Durant la seva època de professor va realitzar nombroses excursions, amb les quals entrenava els

alumnes en la pràctica de l'observació, que combinava amb les classes a l'aula, on constantment feia servir mapes i la pissarra, per poder enllaçar els aspectes pràctics i teòrics: «Quan ensenyava treballava molt amb la pissarra, a base de gràfics i de mapes. Sempre he dit que un professor, sobretot de geografia, ha de saber més o menys dibuixar, perquè si no avorirà els seus alumnes. Ara, aquest és el meu mètode, sé que n'hi ha d'iguals o de millors».

La seva jubilació va comportar la fi de la docència, però no ha abandonat mai la tasca d'investigació. Recorda encara amb satisfacció els anys de professor com una etapa de la seva vida plena de records i experiències molt gratificants. Els darrers anys els ha dedicat a la recerca, la redacció d'algun altre llibre i diversos articles de tipus monogràfic publicats als *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, entitat de la qual va ser vicepresident de 1964 a 1991 i president durant els dos anys següents. En la majoria dels seus articles es reflecteix la seva visió de geògraf i historiador compromès amb la seva terra i amb la societat. Ha format part de la Societat Catalana de Geografia i en va ser nomenat soci d'honor l'any 1982. L'any 1991, l'Institut d'Estudis Empordanesos, en reconeixement de la seva tasca duta a terme a l'Institut, va instaurar els Premis Juvenils Albert Compte per a treballs de recerca de ciències socials sobre la comarca. La bibliografia d'Albert Compte és molt extensa en tots els àmbits: llibres, manuals, articles, col·laboracions i altres publicacions. La dedicació als estudis locals del seu municipi, Castelló d'Empúries, li valgué també el nomenament de cronista oficial d'aquesta població, l'any 1987. Actualment viu a Figueres, on passa el temps llegint, escrivint textos personals de caire filosòfic, una mica d'assaig, metodologia de la història, fets de la vida corrent, etc. Però encara mostra interès i passió pel que ha estat gran part de la seva vida: la història i la geografia.

Sandra Freixas i Quer és llicenciada en geografia per la UdG.

La regió havia esdevingut l'objecte essencial d'estudi de molts geògrafs amb la voluntat de descriure i explicar parts del territori